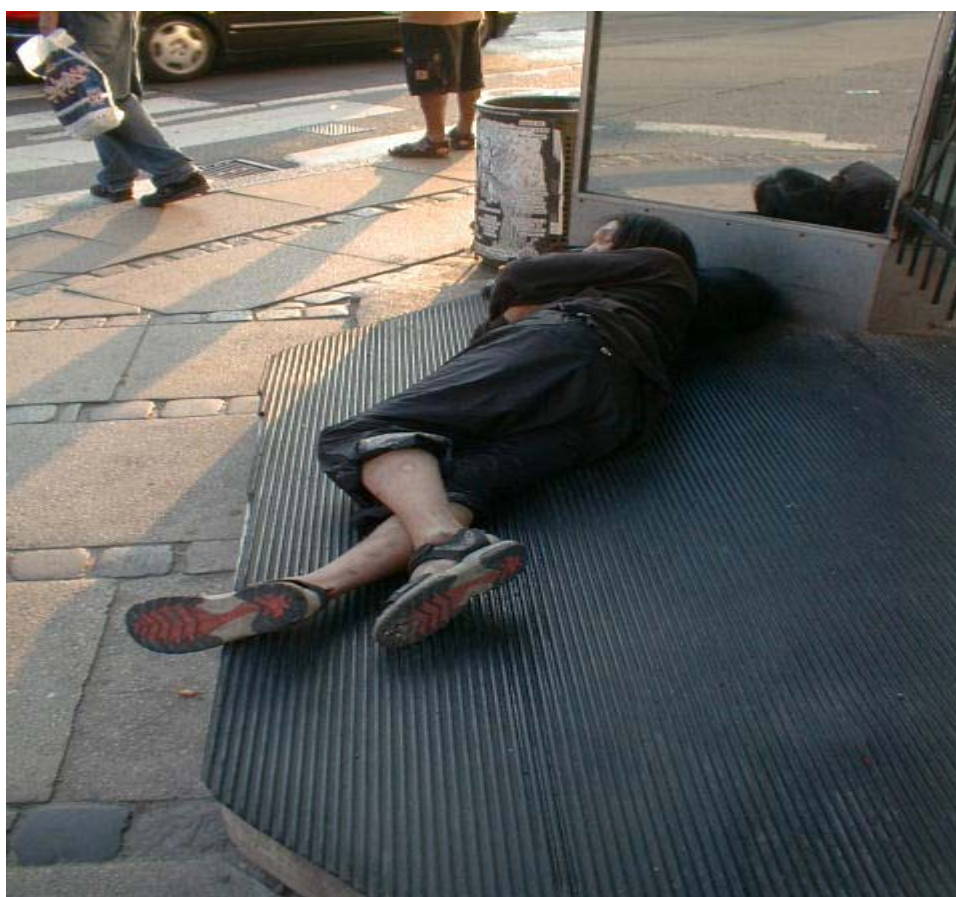

ÅRSBERETNING 2003

PROJEKT
udenfor

projekt UDENFOR
Ravnsborggade 2, 3. sal
2200 København N

Tlf: +45 33 16 35 45
Fax: +45 33 16 35 40

projekt@udenfor.dk
www.udenfor.dk

Indhold

Hvorfor eksisterer projekt UDENFOR	side 3
1. projekt UDENFORs organisation og bestyrelse	side 5
1.1 Værdigrundlag.....	side 6
1.2 Medarbejdere.....	side 7
1.3 Mål	side 7
2. Tal og resultater i gadeplansarbejdet	side 9
2.1 Posefolksprojektet	side 10
2.2 Gadefolksprojektet	side 11
2.3 Den Mobile Café	side 12
3. At arbejde med projekter	side 15
3.1 Etablering af et nyt projekt i Nakskov	side 15
3.2 Lukning af Sygepleje på Hjul	side 17
3.3 Udvikling af arbejdsmetoderne i et projekt	side 20
4. ”projekt UDENFOR”s netværksarbejde	side 22
5. Formidling.....	side 23
5.1 Forskning.....	side 23
5.2 MARGIN.....	side 24
5.3 Foredrag og undervisning	side 25
5.4 Praktikanter	side 25
5.5 Medier	side 26
5.6 Publikationsliste	side 27
6. Nåede vi det vi ville?	side 28
7. Det kan betale sig	side 30
8. Hvad er planerne for fremtiden	side 31
9. Modtaget støtte	side 34
10. Resultatopgørelse og balance	side 35
11. Summary in English.....	side 36

Hvorfor eksisterer projekt UDENFOR?

Projekt UDENFOR har arbejdet på gadeplan med hjemløse mennesker, som ikke kan hjælpes på anden måde i København, og i et noget mindre omfang også udenfor København i nu 6 år. Da vi begyndte som frivillig organisation, var det først og fremmest svært psykisk syge, der levede på gaden, og som var hjemløse, det blev vore primære opgave at forsøge at hjælpe. Denne gruppe, som vi kalder posefolket, er stadig en meget vigtig del af vores arbejde – desværre – I 2003 har vi haft kontakt med omkring 150 forskellige personer heraf tredive forskellige personer med en alvorlig psykisk lidelse, der lever og sover på gaden.

Det er sjældent at disse sidste er kendt af det psykiatriske behandlingssystem eller af socialforvaltningerne. Det er sjældent at vi møder en støtte-kontaktperson, som fortæller os at denne mand eller kvinde er der nogen, som besøger, taler med og vurderer, med henblik på eventuelle behandlingsbehov.

Det bekymrer os! Tredive personer lyder ikke af meget i en storby som København. Men det er alligevel for mange, for det er svært syge og forpinte mennesker, og vi ved ikke, om der er mange flere?

Ingen kan fortælle det – der er nemlig ingen koordinerende instans på området. Sandsynligvis er der mange flere, for der er flere udgående tjenester i byen – har de hver især ligeledes kontakt med tredive personer, som ingen andre kender til? Hvor mange lever i det hele taget på gaden i København? Hvad med folk af anden etnisk baggrund? Hvad med de mange, som ikke er psykisk syge? Hvad er deres problem, hvorfor er deres liv blevet sådan?

Der er mange, der giver deres bud på hvad, der er i vejen. Men tilsyneladende ingen rigtige svar.

Fra vore kontakter i Europa ved vi, at man stiller de samme spørgsmål andre steder – og også i højere grad end i København interesserer sig for hvordan man sikrer gode arbejdsmetoder, etisk forsvarlige indsatser, og hvordan man opbygger ordentlige samarbejdsrelationer og koordinerede indsatser.

Men forholdene for den del, der ikke er psykisk syge er heller ikke tilfredsstillende. Nogle af dem sover også på gaden, andre opholder sig hos venner og bekendte. Enkelte har en bolig, men har svært ved at klare sig og svært ved at opretholde boligen.

Det gælder for alle, der lever på gaden, at de ikke bare har ét simpelt socialt problem, og at dette endda er af en sådan art, at det kan løses enkelt, fx gennem tildeling af en bolig. At leve på gaden og være uden mulighed for at ændre på dette, er stort set altid forbundet med omfattende problemer af social - og helbredsmæssig art. Og det kræver både god vilje og faglig kompetence, at gå ud og møde de mennesker, der lever udenfor.

Vi vil ikke være med til at man lader mennesker gå mere og mere i opløsning på gaden – vi, dvs. velfærdssamfundet må udvikle nye måder at udføre socialt – og sundhedsmæssigt arbejde på udenfor de traditionelle institutionelle rammer.

Så længe nogle får lov til at falde gennem det sociale sikkerhedsnet og overlades til at leve med deres lidelser uden at det offentlige gør noget – så længe vil projekt UDENFOR, som frivillig organisation, føle sig forpligtet til at udføre sit arbejde, ligesom vi vil forsætte såvel de faglige som de politiske diskussioner om de svært udstødtes vilkår.

1. projekt UDENFORs organisation og bestyrelse

Projekt UDENFOR blev etableret for seks år siden. Året efter fik organisationen en fondsstruktur, og blev dermed en frivillig og uafhængig organisation, der økonomisk set arbejder ud fra en ikke-profit strategi, og har et særligt idealistisk mål med sit arbejde.

Bestyrelsen, der således er øverst ansvarlig for, at vi arbejder på de betingelser, der står anført i vedtægterne, består af:

Jens Elbirk, direktør

Henrik Sælan, embedslæge

Nanna Walther, sekretær

Mette Thorvildsen, kulturgeograf, fuldmægtig

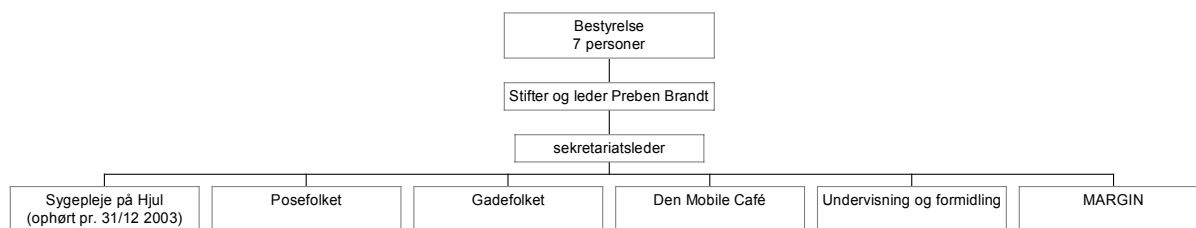
Kaja Neumann, formand for Pårørende forening

Jan Bartholomæussen, forsorgshjemsleder

Lis Adamsen, sygeplejerske, forskningsleder

Vi revurderede og videreudviklede i 2003 vores organisation således, at der fulgte ændringer både i det praktiske gadeplansarbejde og på administrationssiden.

Herefter er organisationen struktureret således:

1.1 Værdigrundlag

Vores *værdigrundlag* har været uforandret gennem årene. Grundtanken i Projekt UDENFOR er, at selv de mest isolerede mennesker både ud fra en retfærdigheds- og godgørenhedsbetragtning må gives kontakt og hjælp – og at enhver ønsker dette, selvom det ikke umiddelbart virker indlysende. Vi lægger endvidere vægt på, at indsatsen skal begynde der hvor personen er - på gaden, og med det som vedkommende selv giver udtryk for.

Vores vision er at overflødiggøre os selv ved at vise andre – primært offentlige instanser – hvordan arbejdet med de mest marginaliserede borgere i Danmark kan udføres, for derefter at trække os tilbage.

Vi ønsker at alle enkelt-personer skal opleve, at er man sat udenfor, glemt, opgivet af systemet eller for syg til at tage vare på sig selv, er projekt UDENFOR altid villig til at hjælpe uden at stille krav. Når vi får en henvendelse om hjælp prøver vi så vidt muligt at sørge for at personen får hjælp fra det offentliges systemer – når vi ser at dette ikke sker, påtager vi os opgaven.

Arbejdet omkring denne målgruppe har synliggjort de huller, der er indenfor det etablerede system, og det er vores opfattelse, at disse huller må forstås som en del af årsagen til, at der eksisterer en gruppe af ekstremt udstødte mennesker.

Vi ønsker at knytte det forskningsmæssige arbejde sammen med dagligt praktisk gadeplansarbejde med den hensigten at udvikle en målrettet indsats overfor de socialt udstødte.

Det skal fastholdes, at vi ikke skal forestille os, at vi kan varetage hele behovet hos den gruppe, som vi arbejder for, men at det grundlæggende må og skal være en offentlig opgave. Vi skal vise, at det kan lade sig gøre, og inspirere andre til at løse opgaverne. Det betyder naturligvis at vi også skal sidde inde med viden (dvs. læse og deltage i kurser og konferencer) udover de erfaringer, vi samler os fra vores eget arbejde

1.2 medarbejdere

Line Ervolder, **sygeplejerske** (fratrådt pr.31/03 2003)

Nina Brünés, **sygeplejerske** (fratrådt pr. 31/12 2003)

Ulla Munksgaard, **bogholder** (fratrådt pr. 28/02 2003)

Ulla Bennekou, **socialpædagog i jobtræning** (27/01 2003 - 19/01 2004)

Kasper Nielsen, **socialpædagogstud. i praktik** (01/02 2003 – 31/08 2003)

Rie Kappel Andersen, **regnskabsmedarbejder** (ansat pr. 1/4 2003)

Marie Olesen, **socialpædagogstud. i praktik** (01/08 2003 – 31/01 2004)

Charlotte Siiger, **sygeplejerske** (tidsbegrænset ansættelse, fratrådt april 2003)

Abdul Rezaq Janjua, **altmuligmand**

Hans Sørensen, **socialpædagog**

Brian Sørensen, frivilligkoordinator

Ninna Hoegh, **sekretær**

Preben Brandt, **projektleder, dr. med.**

Omkring 30 frivillige, som er tilknyttet Den Mobile Café

1.3 ”projekt UDENFOR”s mål:

- At afdække og dokumentere udstødende faktorer i samfundet for derigennem om muligt at forhindre yderligere udstødelse
- At formidle viden om udstødende faktorer

- Gennem praktisk arbejde direkte at forbedre forholdene for de mennesker, der allerede er udstødte
- At fungere som eksperimenterende aktivitet
- At have kontakt med andre gadeplansarbejdende projekter såvel her i landet som rundt omkring i Europa
- At udvikle metoder indenfor socialt arbejde og sundhedsarbejde på gadeplan og at formidle disse til andre projekter både inden- og udenfor eksisterende offentlige institutioner samt til studerende
- Brobygning mellem udstødte og resten af samfundet
- At få indflydelse på danske og udenlandske studerendes syn på sundheds- og socialpolitik og –arbejde
- At få indflydelse på dansk og europæisk sundheds- og socialpolitik

2. Tal og resultater i gadeplansarbejdet.

Selv om vi fortsat administrativt opdeler vores aktiviteter i ”underprojekter”, er dette ikke i samme grad mærkbart i det direkte gadearbejde. Vores konkrete arbejde på gaden dikteres af at de hjemløse ikke skelner mellem, hvilket ”projekt” de møder – det de har brug for er støtte fra fagligt velkvalificerede personer, som anlægger et helhedssyn på dem som mennesker, såvel som i de tilbud, vi eventuelt hjælper med. Samtidig er det også vores erfaring, at noget af det der er med til at skabe udstødelse og frustration blandt mennesker, er når systemer bliver for stive, og faggrupper for koncentreret om egne klart afgrænsede områder – så det vil vi ikke.

Vores underprojekter/det eksperimenterende gadeplansarbejde udførtes som:

- sygepleje/sundhedsarbejde
- udgående socialpædagogisk arbejde
- psykiatrisk/socialpsykiatrisk arbejde
- en mobil cafe

Vores arbejdsform er eksperimenterende, tværfaglig og åben.

Vi skelner mellem udgående og opsøgende arbejde på gaden. Med opsøgende arbejde mener vi, at vi ikke har nogen aftaler eller viden om den person, vi møder. Noget kan bedre betegnes som udgående, måske fordi vi af nogle er blevet bedt om at tage hånd om en person, og vi gør det efter en aftale med vedkommende, eller fordi vi har kendt en tidligere hjemløs så længe, at vedkommende nu bor i egen bolig, men fortsat på den ene eller den anden måde har behov for vores støtte, og ønsker, at vi kommer på besøg.

I København er vi også tit dem, man ringer til: Det kan være den hjemløse selv, pårørende eller naboer eller blot mennesker, der ser en hjemløs, og finder, at det er ”for dårligt” eller ”et svigt” ved, at der ikke er nogle, der gør noget.

Det forholder vi os så til. Taler med den der ringer, opsøger den, der bliver ringet om, forholder os til hvad vi ser, gør noget. Det kan tage lang tid eller det kan gå hurtigt at ændre på noget, der er uværdigt. Men det er slet ikke umuligt, især ikke når det nødvendige samarbejde glider.

Vores udgangspunkt er, at vi er gæster på gaden, og, at det vi tilbyder, netop er tilbud.

Vi kræver ikke specielle diagnoser for at hjælpe, og stiller ingen krav om opførsel, afvænnelse eller diagnose; tværtimod har vi den erfaring, at det at gøre livet på gaden lidt lettere, gør det muligt for den enkelte at finde ro og mod til at formulere ønske om forandring af livsvilkårene og måske endda igangsætte denne forandring.

2.1 Posefolks-projektet

I løbet af 2003 har vi via Posefolksprojektet haft kontakt med 31 personer, som lever på gaden og har en egentlig psykisk lidelse, dvs. må vurderes som psykotiske. Det drejer sig om 24 mænd (77 %) og 7 kvinder (13 %).

10 personer (33 %) er under 50 år gamle og resten (67 %) er ældre.

Overraskende for os er, da det er første år vi ser dette, at 9 (30 %) har en anden etnisk baggrund end dansk¹

23 personer (77 %) hører formelt til i Københavns Kommune.

Der er 4 fra andre europæiske lande, hvoraf 2 er tilmeldt og modtager ydelser fra København.

6 personer er fra andre kommuner end København og er mødt uden for København.

Halvdelen af gruppen har vi fået etableret en stabil og tæt kontakt med, resten mødes vi sporadisk med eller bliver stadig afvist af. Det gælder overvejende dem, vi sidst har fået kontakt med.

Af disse 31 personer er 6 i årets løb blevet indlagt på psykiatrisk afdeling. 7 har fået en lejlighed.

To (6 %) er overgået til at have kontakt med en kommunalt ansat Støtte- og Kontaktperson.

---

¹ Der er ingen Grønlændere i denne gruppe.

Det er i forhold til indsatsen over for denne gruppe, at det især kommer os til fordel, at der i medarbejdergruppen indgår en psykiater og en socialpædagog, der tidligere har været ansat på en psykiatrisk afdeling.

I 1997 udgav projekt UDENFOR bogen ”POSEFOLKET”. I den beskrives arbejdsmetoderne, sådan som vi har udviklet dem, for arbejdet med psykisk syge på gaden. Bogen danner stadig det metodemæssige grundlag for arbejdet.

2.2 Gedefolks-projektet

Gadefolksprojektet har i årets løb haft stabile og længerevarende kontakt med i alt knap 60 personer, og derudover mere overfladisk med nogenlunde lige så mange. Det er alle personer, der har svære sociale problemer, for det meste også et misbrug. Nogle har en bolig. De færreste har deres egen, flere bor hos venner og bekendte, ofte over relativt korte perioder og uden sikkerhed for boligen. Mange bruger natvarmestuer eller herberger i perioder. Nogle sover ind i mellem på gaden. Ingen i denne gruppe har sværere psykiatriske lidelser. Af disse er omkring 15 grønlandere². Mere end halvdelen af de personer, gadefolksprojektet har kontakt med bruger nogenlunde regelmæssigt Den Mobile Café.

Et vigtigt element i gadefolksprojektet er et dagligt fast mødested i Ørstedsparken hvor en eller to medarbejdere er tilstede i en time, og hvor mennesker, der lever på gaden ved, at de kan møde en socialarbejder.

Kontakten er ved dette mødested ikke af en sådan karakter, at der føres journalnotater over hver en person endsige hver kontakt. Derfor kan vi heller ikke udtale os præcist om, hvem og hvilke problemer, folk kommer med.

I en tremåneders periode i efteråret 2003 opgjorde vi antallet af daglige kontakter og hvad, hvad det var, der blev efterspurgt. Der var i den periode i alt 78 kontakter. 7 blev tilbudt hjælp i form af følgeskab til en behandling i en klinik eller samtale på et socialcenter. 4 blev henvist til en eller anden form for hjælp i det etablerede hjælpesystem. 12 blev hjulpet i forbindelse med at der skulle følges op på en

---

² I Projekt UDENFOR betragter vi grønlandere som en speciel gruppe. Grønlandere betragtes retsligt som danske statsborgere og bliver som følge heraf ikke tilbudt integrationshjælp eller tolkebistand, men dem vi møder på gaden og har kontakt til taler dårligt dansk og har følgelig sprogsproblemer i forbindelse med henvendelser til de offentlige systemer.

løbende sag. I alt 26 bad om konkret hjælp til at få løst et specifikt problem af social eller sundhedsmæssig karakter.

Udover kontakten i Ørstedsparken, der er et særligt element i gadefolksprojektet, er der en glidende overgang mellem gadefolks- og posefolksprojektet. Og arbejdet udføres i det væsentligste i dagligdagen af de samme medarbejdere.

Arbejdsmetoden er, at al kontakt foregår på gadeplan. Kun egentligt kontorarbejde foregår i kontoret. Arbejdet foregår i det væsentlige i dagtimerne. Det inkluderer nogle gange tidlig morgen andre gange sen aften. Enkelte gange er vi også i byen om natten.

Det betyder at gadeplanarbejderen er i bevægelse rundt i byen.

Som noget grundlæggende begynder arbejdet med at yde den form for hjælp, som kunne kaldes skadesreducerende. Vi begynder med at tilbyde det basale. Det som er nødvendigt for at forhindre såvel sociale som sundhedsmæssig forværring.

2.3 Den Mobile Café

Den Mobile Café er et bredt socialt - og omsorgsgivende tilbud til en bred gruppe af brugere. Denne aktivitet er stadig under udvikling, og vil i de kommende år udvide og eksperimentere med nye tilbud. Den Mobile Café og den planlagte udvikling af denne repræsenterer en ny form for socialt arbejde, og derfor må dokumentationsdelen indgå som en vigtig del af arbejdet, hvilket vi vil sætte fokus på i det kommende år

I tilknytning til Cafeen er der en særlig forpligtelse til at lade frivillige indgå i arbejdet, og dermed til at sikre rekruttering og ”pleje” af de frivillige.

For at kunne øge kvaliteten af den mad, vi uddeler via Den Mobile Café, havde vi i en periode en studerende fra Suhrs Husholdnings seminarium i praktik. Der blev foretaget en mindre feltundersøgelse af de hjemløses spisevaner set i forhold til den mængde vitaminer, mineraler m.m., man dagligt har behov for. Desuden analyseres værdien af den mad, mange af dem modtager fra Den Mobile Café. Selvom denne mini-undersøgelse ikke er noget videnskabeligt dokument giver det anledning til

overvejelser om at arbejde videre på dette område, evt. i 2004. Nogle resultater fra mini-undersøgelsen:

Der er stort set lige mange brugere af Projekt Udenfor, som bor på gaden og som har lejlighed. Over halvdelen har en uddannelse, men der er i dag ingen som er i arbejde. Alle, undtagen to, modtager offentlige ydelser.

Der ikke stor forskel på om informanterne bor på gaden eller i lejlighed i forhold til deres måltidsvaner. Den mest markante forskel ligger i, at der er en større andel af dem der bor i lejlighed, der får mere en et måltid om dagen. Der er ingen, der får en lødig kost som svare til Sundhedsstyrelsen anbefalinger.

Stort set alle får deres energibehov dækket, men det sker i form af alkohol.

Samtidig har vi kontakt til norske forskere ved Høgskolen i Akershus, som har arbejdet med mad til den helt specielle målgruppe, som hjemløse udgør. Vi lader os bl.a. inspirere af to rapporter ”Mat i kampen for et verdig liv ved rusmiddelafhængighed – ernæringsmæssige utfordringer” og ”Mat på livets skyggeside”.

Bortset fra ferieperioder har vi haft en ambition om at være på gaden med mad mindst 5 dage om ugen. Som det fremgår af nedenstående skema, har cafeen, i gennemsnit over hele året været aktiv de 4 af ugens dage. Det svarer til 4,4 dage pr. uge hvis der fraregnes 5 ferieuger. Det har såvel været fravær af frivillige, som fravær af personer til madlavning, der har medført denne mindre aktivitet. Det vil i 2004 forsøges at skabe bedre hjælp med madlavningen, og dermed mulighed for at cafeen er ude flere dage om ugen.

Måned	Aktive dage/antal dage i mdr.	Dage, i gennemsnit pr. uge	Aktive dage i % af alle dage
januar	21 af 31 dage	4,7	68
februar	16 af 28 dage	3,9	57
marts	23 af 31 dage	5,2	74
april	21 af 30 dage	4,9	70
maj	20 af 31 dage	4,5	65
juni	19 af 30 dage	4,4	63
Juli	13 af 31 dage	2,9	42
august	20 af 31 dage	4,6	65
september	19 af 30 dage	4,4	63
oktober	15 af 31 dage	3,4	48
november	14 af 30 dage	3,3	47
december	9 af 31 dage	2,0	29
Hele året	210 af 365 dage	4	58

Den mobile café har ikke faste holdepladser. Dels holder cafeen flere steder i løbet af en aften, dels skifter pladserne i årets løb afhængigt af ,hvor der er mest behov. I årets løb har holdepladserne været:

Christianshavn – Havnen – Hovedbanegården – Kultorget – Landemærket - Maria Kirkeplads – Nationalmuseet – Nyhavn / ankeret-Nyhavn / Bådteatret - Nørrebro Station – Nørreport – Rådhuspladsen – Skelbækgade – Strøget - Valby Station - Ved Sønderport – Vesterbro Torv – Ørstedsparken – Østerport.

Det er vigtigt for os, at maden såvel er velsmagende som interessant og attraktiv.

Vores retter kan for eksempel være:

Hornfisk med majs og kartofler – frikadeller m. stuvet kål – skipperlabskovs- stegte sild – forloren hare – millionbøf og kartoffelmos – vegetarlasagne osv. osv.

3. At arbejde med projekter.

Vores arbejdsbetingelser indebærer, at vi både åbner, og – desværre af og til - må afslutte projekter, som vi for så vidt ikke synes er færdige eller hvor vi ikke føler os overbevist om, at de vil blive videreført på en måde, som vores erfaring dels fra projektet selv dels fra den viden vi har fået ved at se på lignende projekter andre steder, som er tilstrækkelig eller hensigtsmæssig.

3.1 Etablering af et nyt projekt i Nakskov

I februar fik projekt UDENFOR en henvendelse af sygeplejerske Hanne Foersom, der ville undersøge mulighederne for at starte et projekt sammen i Nakskov. Hanne har gennem sit arbejde som hjemmesygeplejerske fået erfaring med de problemstillinger indvandrerfamilier kan stå i, når de skal prøve at klare sig i det danske sundhedsvæsen. Derfor foreslog hun, at der oprettedes en speciel sundhedsklinik for indvandrere i Nakskov. Vores første reaktion i projekt UDENFOR var – ”er det nu et område for os?” – ”Vi arbejder jo med hjemløse, misbrugere og psykisk syge - og hvorfor lige i Nakskov?”.

Vi indså hurtigt, at et sådant projekt passer til projekt UDENFOR:

- I øjeblikket ser vi, at mennesker af anden etnisk herkomst i stigende grad henvender sig til landets herberger og varmestuer, og vi forventer derfor også at møde et stigende antal hjemløse med anden etnisk baggrund – dette projekt giver os muligheden for at være med til at bedre kontakten til det danske social- og sundhedsvæsen og at lære gruppen at kende, før de ender på gaden
- Det har længe været kendt, at de socialt mest sårbare grupper som hjemløse, misbrugere og psykisk syge får en anderledes og ofte ringere behandling i sundheds-systemet, og det er vores forventning og frygt, at vi som samfund risikerer at udvide denne gruppe med gruppen af flygtninge, indvandrere og

asyl-ansøgere, idet deres mulighed for at begå sig på systemernes præmisser af flere grunde er stærkt begrænsede

- Sygepleje på gadeniveau uden tidsbestilling repræsenterer et pionerområde – hvilket ligger som et vedtægtskrav til projekt UDENFORs aktiviteter.
- Nakskov har mange indvandrere, omkring 1200 af byens 16.000 Indbyggere, er indvandrere. Dertil kommer, at Nakskov Kommune har landets højeste sociale indeks.

Efter en række samtaler og besøg blev vi overbevidst om, at vi sammen med Hanne Foersom kunne løfte opgaven ,og om at hun havde den fornødne lokale opbakning blandt aktørerne på såvel social- som sundhedsområdet. Derudover var vi enige med Hanne i, at det var vigtigt at få Nakskov Kommune til at være medspiller og sparringspartner. Vi arrangerede et præsenterende møde med borgmester Flemming Bonne Hansen, der allerede der gav udtryk for kommunens principielle velvilje. Dernæst afholdtes møde med Projekt- og udviklingskonsulent Mogens Hansen, ligeledes fra Nakskov kommune, der fremover skal være vores kontakt til kommunen.

Det springende og afgørende punkt var så finansieringen. Vi besluttede at søge Sygekassernes Helsefond om støtte til projektet, og sendte i løbet af sommeren en ansøgning anbefalet af Nakskov Kommune. Projektet kaldte vi ”Kom Forbi”.

Fra ansøgningen til Sygekassernes Helsefond:

”Vi ønsker at udvikle projekt ”Kom forbi” med henblik på bedre integration – helt konkret ønsker vi at øge kvaliteten af det møde, der foregår mellem indvandrere, flygtninge og asylansøgere på den ene side og sundhedsvæsenet på den anden.

Det er tanken at projekt ”Kom forbi”s sygeplejerske skal fungere som midlertidigt bindeled og brobygger mellem målgruppen og byens sundhedsvæsen (praktiserende læger, hjemmeplejen, skoler, sundheds-

plejersker, socialrådgivere, diætister og sygehus, og når parterne efter en kortere eller længere tid er i stand til selvstændigt at håndtere mødet, glidende at trække sig ud af relationen. Det midlertidige består i, at det forudses, at målgruppens enkeltindivider efter en periode vil være "klædt på" til selvstændigt at sikre kvalitet i mødet med det danske sundhedsvæsen.

Arbejdet i "Kom forbi" vil foregå på flere niveauer, som tilsammen støtter og supplerer hinanden:

- 1. ved kontaktskabning via opsøgende arbejde i klubber og cafeer, hvor målgruppen færdes*
- 2. ved åbning af sygeplejeklinikken "Kom forbi" i byens midte, hvor målgruppen tilbydes sårpleje, blodtryksmåling mv.*
- 3. ved følgeskab til de forskellige aktører i sundhedsvæsnets (gynækolog, læge, socialrådgiver m.fl.) med henblik på øget kvalitet i kommunikationen og brobygning kulturerne imellem"*

Ansøgningen blev vel modtaget, og vi modtog ca. halvdelen af det ansøgte beløb. Da projekt UDENFOR fandt projektet meget vigtigt besluttede vi at finde restfinansieringen "internt" i organisationen. Derudover kom Nakskov Kommune igen på banen, og stillede lokale til rådighed til klinikken.

År 2003 sluttede med, at vi i dagene mellem jul og nytår ansatte Hanne Foersom til at lede projekt Kom Forbi således, at hun kunne starte allerede fra 1. januar 2004.

Finansieringen af "Kom Forbi" fandt vi i de penge, der ikke længere skulle bruges til Sygepleje på Hjul, idet dette projekt desværre måtte afsluttes pr. 31/12 2003.

3.2 Lukning af Sygepleje på Hjul

Med udgangen af 2003 lukkede Sygepleje på gadeplan. Dette projekt opstod og tog form i 1998 sideløbende med Projekt UDENFORs første aktiviteter. Det blev

overvejet at oprette en stationær sygeplejeklinik, men vi forkastede straks ideen, fordi den var i modstrid med vores ide om at være mobil. I stedet skaffede vi en bil, så vi kunne køre rundt i byen og tilbyde sygeplejeydelser der, hvor vi skønnede, der var behov for det. Dette var startskuddet til den mobile sygeplejeklinik: ”Sygepleje på Hjul”.

Sygeplejerskerne Nina Brünés og Line Ervolder

Vi forudså at projektet efter 3-4 år ville blive integreret i en offentlig forvaltning, men det skete ikke. Københavns Kommune foretrak, at starte forfra med en model hvor sygeplejerskerne var knyttet til en klinik i en institution, hvor de tilbød sygepleje på stedet, og havde udgående funktioner i området omkring klinikken, sådan som det har været praktiseret siden marts 2000. Den måde at arbejde på er imidlertid i modstrid med Sygepleje på Hjuls ide om at være mobil og fri af institutionelle rammer. Vores arbejde på gaden viser til stadighed, at det ikke er en dækkende model for sygepleje på gadeplan, så selvom kommunens sygeplejeklinikker løfter en stor opgave, mener vi alligevel, at der er behov for sygeplejeydelser, der i højere grad retter sig mod gaden på brugernes præmisser. Projekt UDENFOR vil fortsat arbejde for at der skal være et sygeplejetilbud til de brugere, der ikke benytter klinikkerne – til de der ikke formår at opsøge hjælpen – de der har karantæne – eller de som ikke selv vurderer, at de har behov for sygepleje, selvom det modsatte faktisk er tilfældet. Vi vil insistere på, at både sygeplejersker og læger fra de etablerede klinikker bevæger sig ud på gaden, og bliver en del af hverdagen.

Arbejdet med at formidle vores erfaringer fra Sygepleje på Hjul fortsætter såvel i Danmark, som på europæisk niveau. Helt konkret vil vi præsentere vores erfaringer via vores informationsarrangementer og internationalt på d. 8. SMES-Konference i

Prag i 2004, hvor der vil være repræsentanter for både NGO'ere og regionale og internationale politikere og beslutningstagere fra social- og sundhedsområdet.

Vi har fået mange henvendelser vedr. ophøret af Sygepleje På Hjul, og det er da også vemodigt at skulle slutte et så vigtigt et projekt. Imidlertid er det i projekt UDENFORs vedtægter bestemt at vi – og dermed også vores underprojekter ”aldrig må udføre varigt socialt arbejde” - med andre ord vi skal ikke udføre arbejdet for fx kommuner eller amter på andet en forsøgsbasis. Det vil sige: vi skal hele tiden være nyskabende og søge at gå nye veje og være igangsættende på fronter, hvor vi oplever, at det etablerede system ikke slår til. Samtidig vil vi til stadighed holde øje med sundhedssituationen på gadeplan, og er parate til at revurdere vores beslutning om at lade det etablerede sundhedssystem varetage opgaven.

Pamfletterne om Sygepleje på Hjul giver en række anbefalinger til gadesygeplejersken. Hun må:

- *aktivt blande sig i andres liv. Det gælder om at ramme det svære balancepunkt mellem at give brugeren mulighed for at være ”skæv” på egne betingelser, og samtidig gribe ind der, hvor gadesygeplejersken vurderer, vedkommende har behov for hjælp.*
- *være villig til at bevæge sig ud i grænseområder i ønsket om at forebygge og minimere de skader, der er forbundet med livet på gaden.*
- *ikke nødvendigvis være ekspert i bestemte sygdomme, men kan bedømme, hvilken form for eksperthjælp en bruger har behov for.*
- *arbejde mobilt og fleksibelt, så hun prioriterer det at følge brugerne højere end at have for mange faste mødesteder til faste tider, og så hun kan bringe sygeplejen derhen, hvor brugerne er.*
- *operere uden visitationer, regler og kontrolforanstaltninger. Og at brugerne ikke behøver at oplyse, hvem de er.*
- *fra et sundhedsmæssigt perspektiv forholde sig observerende og undersøgende til de miljøer, hvor hjemløse og udstødte grupper befinder sig.*

- *basere sig på et udpræget samarbejde og benytte sig af personlige, professionelle og frivillige netværk.*
- *arbejde som brobygger for at bane vejen for en større forståelse mellem de kulturer, der på den ene side består af de forskellige former for systemer og på den anden side af de hjemløse og udstødte.*
- *grundigt overveje om hendes særlige position og indsigt forpligter hende til at være brugernes talerør. Det kunne være som brugernes "advokat" både i konkrete og principielle sager, hvor deres rettigheder er på spil, men også ved at udtale sig til medier, skrive læserbreve m.m.*

3.3 Udvikling af arbejdsmetoderne i et projekt

Et vigtigt element i vores praktiske gadearbejde har været vores daglige mødested med hjemløse i Ørstedsparken. Her har vi i gennem de sidste år været tilstede med enten socialarbejder og/eller sygeplejerske ca. 1 time om formiddagen. Vi har haft kaffe med og ellers først og fremmest været til rådighed. Ikke som en egentlig institution*, men som et alternativ til de etablerede systemers tilbud. Dette tilbud fra vores side blev i løbet af efteråret 2003 evalueret over en periode på ca. 3 måneder. Denne evaluering viste at der er store forskelle på hvor mange brugere vi møder de enkelte dage. Nogle dage møder vi ingen – andre dage adskillige, maksimalt 11 personer. Der er mange gengangere, og kun enkelte nye ansigter.

Vi har haft diskussion om, hvorvidt det var forsvarligt kun at være én person tilstede. Med de ressourcer, vi har var alternativet, at enten var der bare én medarbejder eller, at vi kun kom 2 – 3 gange om ugen i stedet for alle hverdage. Vi må konstatere, at det ikke fungerer, hvis vi kun er i Ørstedsparken på enkelte dage. Brugere går forgæves, forsvinder, og det er vores indtryk, at de ikke skelner

---

* projekt UDENFOR prøver at undgå at gøre sine delprojekter til små institutioner i traditionel forstand. Således forsøger vi at være opmærksom på at undgå, at vi lader vores arbejdsform styre af bureaukratiske regler. Mht. vores tilstedeværelse i Ørstedsparken stræber vi efter, at det eneste "institutionelle" skal være, at man kan regne med, at vi er der hver dag mellem kl. 10 og 11 samtidig med, at vi adskiller os fra offentlige omsorgs- og behandlingsinstitutioner på den måde, at vi ikke stiller krav om opførsel, mødetid, diagnoser m.v. og ikke har regler og sanktionsmuligheder. Opstår der problemer eller overtrædes vores medarbejderes grænser, så er det vores medarbejdere, som trækker sig tilbage – eventuelt for resten af den dag, for så at komme igen næste dag.

mellem de forskellige ugedage. Ørstedsparken som mødested forsvinder, hvis vi ikke er der hver dag. Det er vigtigt, at man altid kan aftale at møde en bruger i ”parken” næste dag eller en anden dag. Også for de frivillige er det vigtigt at kunne henvise til ”parken” som stedet, hvor brugerne kan få taget hånd om sine problemer.

Vi har gennem et godt samarbejde med ”Vej & Park”, fået accept af, at vi mødes med hjemløse i parken. Vi har overvejet, om Nørreport St. delvist kunne erstatte Ørstedsparken fordi, der ofte opholder sig en del hjemløse dér, men nogle brugere ønsker ikke at komme på Nørreport St. Vores vurdering er også, at det at bruge S-togs-stationerne som mødested er også mere usikkert, da det oftere sker, at politiet vælger eller bliver bedt om at fjerne de hjemløse, som opholder sig dér. I Ørstedsparken har vi erfaring for, at vi får lov til at være, og, at det virker som om, vi og vore brugere er på mere neutral grund

Vore mødested med hjemløse i Ørstedsparken er alligevel blevet et slags institutionelt tilbud, dog i en anden, mere abstrakt betydning. Vi benytter det som stedet, hvor vi kan invitere fx en sagsbehandler til at mødes med sin klient, og vi kan konstatere, at der ofte dukker andre udgående medarbejdere op.

På den baggrund har vi diskuteret muligheden af på længere sigt, at ”overdrage” Ørstedsparken til en offentlig myndighed.

Vi må konstatere, at efter at vi lukkede ”Sygepleje på Hjul”, har vi manglet en sundhedsfaglig ekspertise ved mødestedet. Om ikke dagligt så dog fx en gang om ugen.

Vi gør os overvejelser om, hvordan dette kunne genetableres eventuelt gennem samarbejde med kommunens sygeplejersker, enten fra hjemløseinstitutionerne eller hjemmeplejen.

Foreløbig vil vi fortsætte med at komme i Ørstedsparken – så vidt muligt hver dag, og vil i 2004 finde den endelige arbejdsform, og også den endelige form for registrering af arbejdet.

4. ”projekt UDENFOR”s netværksarbejde

Med hensyn til gadeplansarbejdet og de enkelte mennesker vi møder på gaden, samarbejder vi med andre private og offentlige instanser:

de etablerede systemer, som består af sygehuse, ambulatorier, socialcentre, skadestuer osv. Så er der de frivillige organisationer, væresteder og varmetuer og endelig – naturligvis de mennesker vi møder på gaden, som hjælper os til nye kontakter og med at holde kontakten til andre i nød.

Vores gadearbejdere deltager stadig i ”Fyraftens-netværket” der er sammensat af medarbejdere fra herberger, politiet, varmetuer, socialcentre, frivillige organisationer og foreninger.

Samtidig arbejder vi løbende med at øge vores kendskab til andre organisationer ved, at vi modtager besøg og besøger andre, som arbejder på samme område. På denne måde holdes vi opdateret med, hvad der sker rundt omkring, og vi får mulighed for at præge andre organisationer med vores holdninger og at fortælle om vores arbejdsmetoder.

Vi mener, at det hverken er tilstrækkeligt at have forbindelser, at inspirere og at lade sig inspirere alene på lokalt og nationalt plan. Vi har siden etableringen af ”projekt UDENFOR” været medlemmer af de to paraplyorganisationer SMES-Europa³ (Santé Mentale – Exclusion Sociale) og MHE (Mental Health Europe) og blev i 2003 optaget i FEANTSA (Fédération Européenne d'Associations Nationales Travaillant avec les Sans-Abri)

Vi har deltaget aktivt i begge de førstnævnte foreninger, såvel i selve de politiserende beslutningsprocesser, i seminarer og konferencer som i tværeuropæiske forskningsprojekter.

---

³ Preben Brandt er næstformand i foreningen

5. Formidling

Vi lægger stor vægt på at kunne deltage såvel at indsamle viden, at skabe viden som at formidle viden inden for det felt, vi beskæftiger os med. Det er en del af vores oprindelige strategi, for at være med til at forbedre forholdene for de mest udsatte. Det sker fordi vi erkender, at en lille håndfuld social- og sundhedsarbejdere, der af gode grunde kun kan udføre et begrænset arbejde, ikke i sig selv kan gøre den store forskel ud over for de ret få personer, de direkte får kontakt med.

Man kan i øvrigt hente information om hvad ”projekt UDENFOR” arbejder med aktuelt sammen med anden nyttig information på vores hjemmeside www.udenfor.dk

5.1 Forskning

Der har i 2003 været ansat to forskere i midlertidige stillinger til løsning af specifikke forskningsopgaver, og derudover har Preben Brandt deltaget i såvel det ene af disse samt deltaget i tværeuropæisk projekt.

Forløbet af projektet Sygepleje på Hjul er analyseret og beskrevet dels af forsker dels af de deltagende sygeplejersker. Resultatet af dette arbejde er publiceret i 5 sygeplejepamfletter. Sammen med den anden forsker har Preben Brandt deltaget i en analyse af den sociale indsats over for hjemløse, misbrugere og sindslidende i Danmark (opgavestiller var Socialministeriet). Projektet blev udført som et multicenter-studie.

Endelig har Projekt UDENFOR deltaget i et tværeuropæisk udviklings- og analyseprojekt (i SMES-Europa, finansieret af EU) med deltagelse af 5 centraleuropæiske lande, hvor gode praksisser på sundheds- og socialområdet i forhold til svært marginaliserede beskrives og udveksles, med baggrund i de enkelte landes nationale handlingsplaner for inklusion (NAPs/incl og JIM).

5.2 MARGIN

I løbet af 2003 har vi arbejdet videre med det digitale bibliotek MARGIN, som nu indgår som en del af sitet: www.udenfor.dk, og vi har gjort os både gode og dårlige erfaringer.

I januar 2003 fik en række udvalgt test-personer til opgave at hjælpe med at videreudvikle funktionaliteten af MARGIN. Vi bad bl.a. folk om at melde tilbage til os vedrørende overskuelighed, og selve det at offentliggøre materiale hos os. Det var svært at få respons, men de, der gav sig tid til at svare, havde generelt gode erfaringer og kreative og konstruktive ideer til os.

Foråret og sommeren 2003 er blevet brugt til udvikling af den engelsksprogede brugerflade, og de tekniske tilpasninger denne har medført. Derudover er vi mere systematisk begyndt at markedsføre MARGIN overfor studerende og andre ved vores egne arrangementer, og når vi holder foredrag, deltager på kurser m.v.

Vi modtager til stadighed kommentarer vedrørende brugen og funktionaliteten af MARGIN, og vi skal utvivlsomt forsat se på balancen mellem ”jura og funktionalitet”, idet mange brugere oplever det som et irritationsmoment, at vi beder dem om at læse og acceptere betingelser for brug af hjemmesiden før de kan gå i gang med det væsentlige, nemlig at søge materiale.

Derudover skal vi fortsat arbejde med den tekniske udvikling således at MARGIN forberedes til at rumme internationalt materiale ud over det engelsksprogede og det nordiske.

Grundstrukturen i MARGIN fungerer tilfredsstillende, og udover rettelser af diverse småfejl, som løbende viser sig, står vi nu overfor opgaven med en mere solid og dækkende markedsføring af MARGIN hos socialarbejdere, studerende og forskere både nationalt men på sigt også internationalt, så vi sikrer MARGIN en væsentlig placering i forskeres og studerendes valg af informationsmedie i fremtiden, når det drejer sig om emner som hjemløshed, marginalisering og udstødelse. På vores rejser i forbindelse med SMES' projektet Health and Dignity 5

har vi testet interessen for MARGIN rundt omkring i de nye lande i EU, og vi møder her megen positiv respons, og end det er svært at få folk til at publicere eget materiale i MARGIN.

5.3 Foredrag og undervisning

vi af sætter fortsat omkring 10% af gadeplansarbejdernes tid til at undervise, holde foredrag, lade sig interviewe, skrive og have praktikanter, journalister og fagpersoner, såvel danske som folk fra udlandet, med ud på gaden.

Men vi har også flittigt haft besøg i huset af politikere, administratorer og praktikere fra ind- og udland.

Vi har et fast arrangement med undervisning, hvor vore praktikere underviser sammensatte hold af studerende fra pædagog-, socialrådgiver-, sygepleje- og universitetsstudierne hos os. Vi har afholdt 8 sådanne arrangementer i løbet af 2002. Preben Brandt har deltaget som foredragsholder i talrige sammenhænge rundt om i Ca. 1 gang pr. måned har vi afholdt de såkaldte gratis-arrangementer, hvor vi samler de studerende og andre, som henvender sig for at høre nærmere om projekt UDENFORs arbejde og organisation. Arrangementerne er formet som en blanding af foredrag og dialog omkring arbejdet på gaden. Derudover er Preben Brandt stadig ansvarlig for direkte undervisning i socialpsykiatri og relaterede emner i forskellige uddannelsesinstitutioners regi.

I løbet af året har Preben Brandt holdt 12 oplæg ved arrangementer i ”projekt UDENFOR”, 42 oplæg ved konferencer, møder eller andre arrangementer rundt omkring i Danmark og 4 oplæg på konferencer i udlandet.

5.4 Praktikanter

Vi har stadig med stor glæde pædagogstuderende i 1.- eller 2. lønnet praktik. Det er for os en mulighed for at holde os ajour med hvad, der foregår på pædagoguddannelsen samtidig med, at vi præger de mennesker, der i fremtiden skal arbejde inden for dette område.

Vi arbejder ud fra det mål, at den studerende efter praktikopholdet selvstændigt skal kunne arbejde som støtte-kontaktperson for hjemløse og folk, der bor på gaden,

herunder varetage brobygningsarbejde mellem projekt UDENFORs målgruppe og de etablerede systemer.

Vi stiller følgende krav til praktikanterne: Den studerende skal være i 1. eller 2. løns-praktikperiode, og vi forventer et mod og en personlighed, som gør, at man selvstændigt tør møde hjemløse på gadeplan. Man behøver derimod ikke have erfaring fra området.

Svarende hertil har vi følgende vejledning til arbejdet med studerende:

- den studerende følger en gadeplansarbejder og lærer støtte-kontaktarbejdet at kende, dets rytmer og faglige udfordringer.
- samarbejde: den studerende tilrettelægger gadeplansarbejdet i samarbejde med vejlederen.
- selvstændigt arbejde: den studerende arbejder og tilrettelægger selvstændigt samt evaluerer på lige fod med de øvrige gadeplansmedarbejdere men naturligvis superviseret af vejleder og Preben Brandt

I alle forløb står vejlederen i samarbejde med Preben Brandt åben for samtaler og personlig rådgivning. Vejlederen løser i samarbejde med Projekt UDENFORs leder Preben Brandt de problemer og konflikter, der evt. kunne opstå undervejs.

Vejlederen er kontaktperson til seminariet.

5.5 Medier

Projekt UDENFOR har i følge søgesiden INFOMEDIA været nævnt 26 gange i trykte medier i løbet af 2003. Der har naturligvis været lagt vægt på forskellige ting afhængig af de forskellige mediers synsvinkel og seriøsitet. Nogle af de emner, hvor projekt UDENFOR enten er tema eller hvor vores medarbejdere fungerer som kilder handler om: fixerum/sundhedsrum – mennesker med anden etnisk baggrund på herberger – hjemløse drukner i omsorg (ikke just projekt UDENFORs synsvinkel, som det fejlagtigt fremgik) Den Mobile Café og de frivillige

Samtidig oplever vi i stigende grad, at TV-medierne kontakter os for at få vores medarbejders kommentarer til enten lovforslag, aktuelle emner, der debatteres eller

mere pudsigt: som da flaske-panten blev sat ned til det halve, og vi blev bedt om at kommentere på det, idet det jo halverede indtægten for vores klienter!

5.6 Publikationsliste

Preben Brandt og Mette Kirk: Billeder fra hverdagen. AKF forlaget 2003

Preben Brandt: Professionalisme og frivillighed, i Høgsbro K., Brandt P. et al: Brugere, de professionelle og forvaltningen. AKF forlaget 2003

Preben Brandt: Opsøgende og udgående socialt arbejde, i Høgsbro K., Brandt P. et al: Brugere, de professionelle og forvaltningen. AKF forlaget 2003

Tina Enghof & Preben Brandt: Eventuelle pårørende. Tiderne Skifter 2003

Diverse artikler til fagtidsskrifter og landsdækkende aviser.

6. Nåede vi det, vi ville?

Set ud fra de planer vi beskrev for 2003 i vores forrige årsrapport, kan vi bagud spørge, om vi nåede det, vi ville.

Vi har haft ønske om helt at samle aktiviteterne i Den Mobile Cafe, hvilket dog ikke med udgangen af 2003 er gennemført. Dels fordi, vi har fundet det for tidligt at foretage den endelige status på Den Mobile Cafés nuværende funktionsform, dels fordi, vi ikke har kunnet afse de nødvendige ressourcer til at videreudvikle Caféen, således, at den indeholder alle de elementer vi ønsker, nemlig sygepleje, socialpædagogisk og socialpsykiatrisk indsats, sammen med den særlige støttende omsorgsindsats, som mad, tøj, soveposer, tid, snakken osv. giver, og endelig fordi, vi ikke har fundet en finansieringsform, som muliggør dette, idet de forskellige bevillingsgivere kræver separate opgørelser af anvendte økonomiske midler og tid. Dog har vi så vidt muligt, indenfor ovennævnte rammer, ændret strukturen for vores «underprojekter» så vi, så vidt muligt på det praktiske plan, samler gadeplansarbejdet i én funktion, som bl.a. samlet modtager supervision, deltager i undervisning og netværksarbejde.

Udover basen i København har vi arbejdet på at starte projekt i Nakskov, og på at opfylde kravene i vores vedtægter, som går på, at vi ikke bare skal videreføre projekter, men også være nyskabende. Vi er glade for, at dette projekt har kunnet etableres i et samarbejde med Nakskov Kommune og en styregruppe sammensat af administrative personer fra kommunen og professionelle fra den primære sundhedssektor.

Med hensyn til forskning og evaluering har vi i efteråret arbejdet med dokumentationen af vores tilstedeværelse i Ørstedsparken om formiddagen. Vi har afprøvet forskellige muligheder, og har fundet frem til, at det er vigtigt, at vi er i Parken som et fast, stabilt tilbud, til de mennesker, der har oplevet at hjælpesystemer begrænses af kontorer – åbningstider og medarbejdere, som ikke bevæger sig ud. Vi har endnu ikke fundet den endelige form for daglig dokumentation. Dette vil ske i 2004.

Vi ønskede at indgå i samarbejde med andre institutioner, som universiteter og andre forskningsenheder udføre forsknings- og udviklingsopgaver, såvel nationalt som internationalt. Vi har nu hele tiden faste samarbejdsaftaler.

Vi har ligeledes arbejdet på at fastansætte en forsker, men ved udgangen af 2003 er dette endnu ikke faldet på plads, da vi helst ser, at vi har et konkret forskningsprojekt at tilbyde denne person inden tiltrædelse, og dette har ikke været muligt.

Vores ambition om at udgive mindst 3 større eller mindre publikationer fra projektet om året holder. I 2003 har vi udgivet 5 sygeplejepamfletter, og Preben Brandt og Mette Kirk har været medforfattere af rapporten om HMS-undersøgelsen. Vi har dog ikke opnået at kunne oversætte sygeplejepamfletterne til engelsk, så det arbejder vi videre med i 2004.

MARGIN er forsøgt videreudviklet, og der er lagt en del tid og energi i at markedsføre biblioteket overfor besøgende og studerende såvel danske som udenlandske. Ved udgangen af 2003 var MARGIN rated som nr. 240.000 i oversigten over hyppigst besøgte hjemmesider på verdensplan jf. søgemaskinen Alexa

Vi havde et ønske om at lade vore medarbejdere indgå i udvekslingsordninger med medarbejdere fra lignende projekter i Europa. Vi har på forskellig måde forsøgt at gennemføre sådanne forløb, men har endnu ikke haft held til at gennemføre det, fordi det ikke har været muligt at finde rammer at arbejde inden for.

Derudover har vi på internationalt plan skabt en del kontakter, som vil være os til gavn og glæde i det fremtidige arbejde – både på inspirationsplan med henblik på vores eget praktiske gadearbejde men også som redskab til at opfylde vores mål om at få indflydelse på europæisk socialarbejde og -politik i forhold til indsatsen over for de socialt mest udstødte borgere i de kommende år.

Samlet set synes vi, at vi har nået det, vi ville.

7. Det kan betale sig!

Selvom vi ikke har udført en egentlig beregning på forholdet mellem de økonomiske ressourcer, der er investeret, og de resultater, der er kommet ud af aktiviteterne, mener vi at kunne konkludere, at det har kunnet betale sig.

For 3.600.000 kr. fra sats-puljen (88 % af vores samlede budget) plus 320.000 kr. fra private fonde (8 % af vores samlede budget) plus 150.000 kr. indtjent fra forskning og foredrag (4 % af vores samlede budget) har vi:

- Forbedret tilværelsen for ca. 150 personer, der tilhører de dårligst stillede, og har de mest komplicerede sociale - og helbredsmæssige problemer, som vi kender til her i Danmark. Af disse hører de ca. 30 til blandt de, der er allermest afvisende, og samtidig lever under de allermest elendige forhold.
- Fortsat forsøgt at udvikle arbejdsmetoder og forstå konsekvensen af opsøgende gadeplansarbejde.
- Beskrevet disse forsøg, så vores viden kan blive diskuteret og brugt såvel i praksis som i undervisningssammenhæng.
- Etableret et digitalt vidensbibliotek for dansk og udenlandsk litteratur på området.
- Indgået i debatten om social- og sundhedspolitikken over for udstødte.
- Været aktive i netværksdannelse såvel inden- som udenlandske.
- Fortsat deltaget aktivt i tværeuropæisk forskning og vidensudveksling.

Uden gode medarbejdere – såvel ansatte med forskellig faglig baggrund og erfaring, som frivillige – var det aldrig gået. Naturligvis kan man sige. Men den bevidst tværfaglige sammensætning af medarbejdere kombineret med hjælpere, der gør arbejdet af personlige grunde og med det engagement, som dette medfører, finder vi vigtig for at udføre sundheds-socialt arbejde med mennesker, der både har krav på omsorg, næstekærlighed og professionalisme, med de nødvendige krav til kvalitet.

8. Hvad er planerne for fremtiden?

Grundlæggende er der ingen behov for at overveje ændringer i ”projekt UDENFOR’s værdigrundlag, målsætning og arbejdsmetode.

Vi vil derfor overordnet fortsætte som nu. Vi vil dog meget gerne indgå i samarbejde med offentlige myndigheder, men ikke i form af formelle langsigtede samarbejdsaftaler hvor vi ville miste vores frihed til at arbejde så fleksibelt og ubureaukratisk som muligt.

Vi har i de forløbne år samlet en betydelig pulje af viden om mennesker, der lever på gaden. Såvel i form af velprøvede praktiske arbejdsmetoder som i form af teoretisk viden.

Vi har fået etableret et bredt netværk med organisationer og projekter, der beskæftiger sig med det samme, som vi gør, både rundt om i Danmark og i Europa. Såvel den måde, vi kan bruge vores erfaring og viden på, som de muligheder for udvikling og samarbejde, der ligger i netværket, vil vi styrke.

Vi vil derudover sætte særligt fokus på en række konkrete områder, for at forbedre vores indsats:

- Vi vil sikre bedre kvalitetsmåling af vores arbejde

Vi er opmærksomme på, at det let bliver overladt til noget overfladiske vurderinger, om det, vi rent faktisk gør, og bruger ressourcer på, også har den tilsigtede virkning i det omfang, vi forestiller os. Ligesådan kan vi have svært ved mere systematisk at redegøre for eventuelle risikofaktorer – fx om det at levere mad og andet nødvendigt som soveposer til mennesker, der bor på gaden, kan have den virkning, at man så at sige holder dem der, hvor de er, i stedet for at ansøre dem til at søge ind på et herberg eller få en bolig. Eller modsat om hvor mange, der ville blive overladt til en endnu mere elendig tilværelse, hvis ikke der var nogle, der bragte mad og soveposer ud til dem.

Vi er også overbevist om at tværfagligheden, som også inkluderer frivillige, er et væsentlig element. Men hvor væsentligt?

Endelig ved vi faktisk kun lidt om, hvor tilfredse brugerne er med tilbuddene. Disse spørgsmål og svarene på dem indgår samlet og i relation til hinanden, i vores mål for god kvalitet i arbejdet. Vi har forsigtigt forsøgt at besvare nogle af spørgsmålene i denne årsrapport, men vil stræbe mod at indbygge spørgsmålene og de efterfølgende overvejelser, som en del af vores rutiner.

- Vi vil øge indsatsen bredt i landet

Uden at reducere omfanget af arbejdet på gadeplan i København vil vi forsøge at lægge mere af vores direkte gadeplansarbejde ude i landet. Det kan være i form af at yde særlig støtte og supervision til lokale gadeplansarbejdere i helt specielle situationer, når intet andet har kunnet løse et vanskeligt problem. Men det kan også være i form af tilbud om udvikling af overordnede planer for indsatsen over for mennesker, der lever på gaden.

- Vi vil forbedre vore mulighederne for at forske i hjemløshed og udstødelse.

Det er økonomisk muligt for os i 2004 at fastansætte en forsker, der såvel kan påtage sig tilrettelæggelsen af forskning i vore egne indsatser som at påtage sig større eksterne forskningsopgaver. Der vil blive lagt vægt på, at forskningen såvel kan være bestilte opgaver som opgaver, vi selv vælger at sætte i gang. Med en fastansat forsker vil vi også udvide vores aktivitet på formidlingsområdet, såvel gennem foredrag, deltagelse i konferencer i hele Danmark, som i form af udarbejdelse af artikler og andre publikationer.

- Vi vil konsolidere vores rolle i Europa.

Der sker det samme i alle Europas storbyer. Mennesker, der lever, sover og tigger i gaderne bliver mere og mere synlige. Der er store og varige sociale - og helbredsmæssige konsekvenser af sådan et liv. Alle ser forholdet som et dobbeltsidigt problem. Der er nogle, der, af den ene eller den anden grund, ikke kan tilpasse sig, og der er nogle, der af den ene eller den anden grund, reagerer med udstødelse af de socialt svage. I alle storbyer over hele Europa, også i de nye lande i EU sættes der aktiviteter i gang. Projekter der udføres af NGO'er eller af det offentlige. Varige tiltag, der hænger sammen med lovgivningen og traditioner.

Meget ligner hinanden. Der er et betydeligt behov for, at også vi i Danmark er involveret i udveksling af erfaring og viden, og projekt UDENFOR har en vigtig rolle som en organisation, der befinder sig vel i feltet mellem de offentlige institutioner og NGO'er

9. Modtaget støtte

”projekt UDENFOR” har i 2003 modtaget støtte fra følgende:

Satspuljen
Kjøbenhavns Understøttelsesforenings Legatfond
Susi og Peter Robinsohns Fond
Københavns Kommune §115

Årstiderne (frugt og grønt)
Emmerys (brød)
Beauvais (dåsemad)
Eu (øksekød)
Føtex (diverse madvarer)
Forsvaret (tæpper, soveposer, undertøj)
Johanitterordenen (pengegaver)

Derudover har vi modtaget pengegaver og støtte fra en række privatpersoner.

10. Resultatopgørelse og balance

<i>Resultatopgørelse</i>		<i>Balance</i>	
<i>1. januar - 31. december 2003</i>		<i>31. december 2003</i>	
	(t.kr.)		(t.kr.)
Omsætning	4.070	Aktiver	
Ændring hensatte indtægter	359	<i>Omsætningsaktiver</i>	
Bruttoresultat	4.429	Likvid beholdning	458
		Debitorer	55
		Anlægsaktiver	311
Direkte projektkost.	219	Aktiver i alt	824
Personaleomkostninger	2.560	Passiver	
Lokaleomkostninger	385	Egenkapital	
Adm. omkostninger	463	Fondskapital	50
Autodriftsomkost.	258	Overført fra tidl. år	149
		Årets resultat	10
<i>Udgifter i alt</i>	3.885	Egenkapital i alt	209
Resultat før renter	544	Henlæggelser	141
Afskrivning	534	<i>Kortfristet gæld</i>	
Renter, netto	0	Feriepengeforpligt.	243
		Diverse kreditorer	97
		Skyldige A-skat m.v.	133
		<i>Kortfristet gæld i alt</i>	473
Årets resultat	10	Egenkapital og gæld i alt	824

11. Summary in English

Project UDENFOR (Project OUTSIDE) is a 6-year-old NGO. Our purpose is to work at street level with homeless people facing both social and health problems which cannot be reached in any other way.

In 2003 we had 4.5 professional full-time employees working in the streets plus 30 volunteers devoting in total about 25 hours each week to working in the streets. We also had 1 research position on an annual basis.

In 2003 we had contact with about 150 different persons – including thirty persons with severe mental disorders – living and sleeping in the streets.

Our basic idea is to continue to establish sub-projects providing experimental work at street level in the form of nursing and health work, outreach socio-educational work, psychiatric/socio-psychiatric work as well as welfare work.

Our working conditions mean that, unfortunately, we often have to terminate projects which we feel have not been entirely completed or which we are not convinced will be continued satisfactorily or appropriately according to our experiences based on the project itself or on the knowledge we have obtained from similar projects.

In 2003 funds were raised for the establishment of a new project in Nakskov. This project will focus on problems faced by immigrant families when attempting to manage in the Danish health services. Consequently, a special health clinic will be established for immigrants with severe social problems.

At the same time, we had to close down another health project in 2003: Nursing on Wheels, a mobile unit staffed with two nurses providing basic nursing from the car to homeless people. We anticipated that after a period of 3-4 years the project would be integrated in the public administration, however, this has not been the case. The City of Copenhagen preferred to start all over establishing a model with nurses working in a clinic in an institution offering nursing on the spot and providing outreach functions in the area surrounding the clinic – similar to what has been done since March 2000.

With regard to work at street level and the individuals that we encounter in the streets, we have cooperated with other private and public bodies. Furthermore, we

continue to work on increasing our knowledge of other organisations by welcoming visits and visiting other organisations working in the same field.

This keeps us up to date with the most recent developments and gives us an opportunity to influence other organisations and tell them about our working methods.

We do not feel that it is sufficient only to obtain connections, provide inspiration to and take inspiration from others both locally and nationally. Therefore we have been a member of two umbrella organisations: SMES Europa (Santé Mentale – Exclusion Sociale) and MHE (Mental Health Europe) and in 2003 we were admitted to FEANTSA (Fédération Européenne d'Associations Travaillant Avec les Sans-Abri / European Federation of National Organisations Working with the Homeless).

We have participated actively in both organisations both with regard to politicising decision-making processes, seminars and conferences in e.g. trans-European research projects.

In 2003 we also continued our work with the digital library MARGIN that is now on our website: www.udenfor.dk – a project where we have gained both good and bad experiences.

About 10% of the street workers' time has been dedicated to educational purposes, lecturing, interviews, writing and demonstrating our work in the streets to both Danish and foreign trainees and experts.

We have a permanent educational programme where our practitioners teach mixed classes of students from Social Education Institutes, social workers, nurses as well as students from the universities. In 2003 we organised 8 such sessions.

Fortunately, we still have students from Social Education Institutes (socialpædagog seminarier) working here for periods of 6 months. This helps us keep updated on the structure of the Social Educators' education and at the same time we can influence those who intend to work in this field in future.

Although we have not made an actual calculation comparing financial resources invested with the results of our activities, we feel that it is appropriate to conclude that it has been worthwhile.

At an amount of 3,600,000 DKK (= 480,000 euro) Appropriation from the rate adjustment pool (from the Danish State -88% of the total budget) plus 320,000 DKK (= 43,000 euro) from private foundations (8% of our total budget) plus 150,000 DKK (= 20,000 euro) earned from research and lectures (4% of the total budget) we have been able to:

- Improve the lives of approximately 150 persons who are worst off and with the most complicated social and health problems in Denmark. Approximately 30 of these are extremely difficult to approach while at the same time living under the most appalling conditions.
- Continue to develop working methods and to understand the consequences of outreach work at street level.
- Describe these attempts so that our knowledge can be discussed and used both in practice and for educational purposes.
- Establish a digital knowledge library containing Danish and foreign literature within our field.
- Participate in the public debate on social and health policies towards outcasts of society.
- Actively participate in networking both in Denmark and abroad.
- Continue our active participation in Pan-European research and knowledge sharing.

Further information about Project UDENFOR is available on www.udenfor.dk.